

MERHABA

Bu sayımızda mahrum bırakıldığımız, maruz kaldığımız, dışlandığımız, yeniden yazdığımız, hayal ettiğimiz hikâyeler üzerine düşünen yazılarla “Merhaba” diyoruz sizlere...

Robert Fulford, *Anlatının Gücü* adlı kitabında insanların davranışlarının kendilerini hangi hikâyenin bir parçası gibi hissettiklerine bağlı olarak değiştiğini savunur. Ahlak felsefecisi Alasdair McIntyre'den bir alıntı yapar: “Çocukları hikâyelerden mahrum bırakırsanız, onları hem davranışlarında hem de konuşmalarında öngöründen yoksun kekemelere dönüştürmüş olursunuz.” Hikâyelerin; bireylerin ve toplumların oluşumundaki etkisine haklı olarak vurgu yapan bu alıntı, kimi hikâyelere *maruz kalındığında* bireye ve topluma ne olduğunu söylemiyor bize maalesef. Öyleyse ne olduğunu yüksek sesle biz söyleyelim: Hem geleneksel hem de çağdaş, maruz kaldığımız çoğu hikâyede kadınların payına sessizlik ve dilsizlik düşüyor. Fulford alıntılama devam ediyor: “Kendimizinki de dahil, herhangi bir toplumu anlayabilmek için, o toplumun köklerindeki dramatik yakıtı oluşturan hikâyeler bütünü bilmemiz gerekir.”¹ Farklı tarihsel dönemlerde toplumun dramatik yakıtını oluşturan hikâyelerin ne olduğu, nasıl değiştiği üstüne sayfalar dolusu kitap yazılmıştır, yazılacaktır da... Bunlar arasında Türkiye'nin köklerindeki dramatik yakıtı oluşturan temel hikâyeyi belirlemek çok zor. Bununla birlikte günümüz Türkiye'sinde sunulan popüler hikâyelerin *papağanlaştırıcı* ve *dilsizleştirici* iki temel etkisini gözlemlemek ise hiç de zor değil.

Hak, adalet ve eşitlik arayışındaki her türlü karşı çıkışın hukuksal, siyasal ve toplumsal söylemlerle marjinalleştirildiği ülkemizde kadınların, çocukların, LGBTQ+ bireylerin, hak ve adalet mücadelesi verenlerin, barışın sesi kısılrken ezber tekrarlarla erkekliğin, maçoluğun, şiddetin dili dalga dalga yayılıyor. Tüm bunlara “dilsiz kalmamayı tercih edenlerin” her türlü şiddetle cezalandırıldığı böylesi bir ortamda dik durabilmek için alternatif hikâyelere ihtiyacımız var. Bu tür alternatif (kurgusal ve/veya kurgu dışı) hikâyeler bize yeni görme, anlama ve eyleme biçimleri konusunda ilham verebilir.

Cinsiyetçi geleneksel masalları yeniden yazarak böylesi bir ilhamın kaynağı olan yazar Angela Carter, “özgür olmayan bir toplumda özgür kadın bir canavardır”² sözüyle adeta bir distopyaya dönüşen dünyada özgürlüklerine sahip çıkan kadınların algılanışlarını tarif ediyor. Bu hâkim bakışa rağmen dünyanın birçok yerinden özgürlüğü için mücadele eden kadınların sesleri yükseliyor. En son 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü vesilesiyle #MeToo hareketine atıfla kendilerine #Nous Toutes (Biz Bütün Kadınlar) diyen

grubun çağrısıyla Fransa'da çoğunluğunu lise çağındaki genç kadınların oluşturduğu geniş katılımlı feminist protesto gösterileri gerçekleşti.³ Türkiye'de de polisin engellemelerine rağmen kadınlar eylemlerini sokaklarda ve sosyal medyada yaygınlaştırdılar; seslerini yükselttiler.

Bu sayımızda da artan baskı, şiddet ve haksızlıklara karşı farklı mecralarda yükselen itirazlara ve seslere yer veriyoruz. Teena Gabrielson ve Katelyn Parady'nin "Beden Temelli Vatandaşlık: Yeşil Vatandaşlığı Beden Üzerinden Yeniden Düşünmek" başlıklı makalelerinde yeşil vatandaşlığa dair güncel yorumlar sorgulanmakta ve beden temelli ontolojik bir yaklaşım savunulmaktadır. Bu konum, özneliği şekillendiren ve kolektif failliği düzenleyen farklı toplumsal ve doğal bağlamların kaçınılmaz olarak iç içe geçmiş olduğunu göz önünde bulunduran bir vatandaşlık anlayışını geliştirmektedir. Beden temelli bir anlayış köklü iktidar anlatılarını bozabilecek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini, çevreciliği, biyomedikal etiği ve toplumsal adaleti geliştirebilecek bir potansiyele sahiptir.

Köklü eril iktidar anlatılarını bozmakta usta olan yazar Angela Carter, geçmişten günümüze egemen ideolojiyi taşıyan en eski anlatılardan olan masalları ve mitleri yeniden yazarak ataerkil edebiyat alanında söz hakkını talep eden ve sesini yükselten feminist edebiyat geleneği içinde yerini almıştır. Füsun Arda, "Mavisakal'dan 'Kanlı Oda'ya: Angela Carter'dan Bir Feminist Yeniden Yazım Örneği" başlıklı makalesinde Angela Carter'ın "Mavi Sakal" efsanesinin yeniden yazımı olan "Kanlı Oda" adlı öyküsünün feminist okumasını yapmakta ve "benlik gelişimi, "eril nazar" ve "kadının erginlenmesi" kavramları üzerinden bir inceleme sunmaktadır.

Edebi (yeniden) anlatıların fiziksel ve toplumsal şiddete karşı güçlenmede etkisine benzer bir etki başka bir sanat dalının, dansın etkisinde de açığa çıkıyor. Urmimala Sarkar Munsı, "Dans ve Duygusal Etki: Hindistan'da Şiddet Yaşamış Yetişkin Gençlerin Ruhlarıyla Bedenlerini Yeniden İlişkilendirme" başlıklı makalesinde kendisinin de kurucuları arasında olduğu Kalküta Sanved sivil toplum kurumunun şiddete maruz kalmış kadınların yeniden toplumsal hayata katılabilmeleri, kendileri ve çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri için yaptığı çalışmalara odaklanıyor. Dans ve Hareket Terapisi yöntemiyle insan ticareti ve sistematik cinsel istismar mağduru olan ve çoğunlukla Travma Sonrası Stres Bozukluğu yaşayan kadınların kendi özsayıgılarını yeniden kazanma, yakınlarına ve çevrelerindeki diğer insanlara güvenebilme ve toplumsal hayatta huzurlu ve kendileriyle barışık bir şekilde var olabilme hedeflerine nasıl ulaşabileceğini ve karşılaşılan zorlukları kendi tecrübelerinden ve gözlemlerinden de faydalanarak aktarmaktadır.

Cinsel şiddetle mücadelenin sanat dışında en geniş hareket alanı eğitim olarak karşımıza çıkıyor. Bu alanda cinsel şiddetle mücadelede en etkili araç kuşkusuz koruyucu ve bilinçlendirici bir

cinsellik eğitimi olacaktır. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği gönüllüsü ve cinsellik eğitmeni Efsun Sertoğlu ile Türkiye’de kapsamlı cinsellik eğitimini, etkilerini, eğitim sisteminde hak temelli bir eğitim anlayışının gerekliliğini konuştuk.

Eğitim sisteminin en temel ayaklarından biri olan ders kitapları eğitim sistemindeki her türlü değişiklikten, müfredatta ve eğitim politikalarındaki değişikliklerden doğrudan etkilenir. Canan Aratemur Çimen ve Sezen Bayhan’ın, “Değişen Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet” başlıklı makaleleri, AKP hükümetinin 2017 yılında yaptığı müfredat değişikliğinin ders kitaplarına nasıl yansıdığını karşılaştırmalı olarak inceliyor. “Değerler ve değer eğitimi” odaklı olduğu ileri sürülen yeni müfredat sonrası ders kitaplarında toplumsal cinsiyetin ele alınışına odaklanan makalede, kadın görünürlüğünün ve öncü kadın rol modellerin azaldığı buna karşın cinsiyet ayrımcılığının; etno-dinsel, eril ve militarist dilin arttığı gözlemlenmiştir. Makalede toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten ders kitapları için öneriler de paylaşılmaktadır.

Siyahlar ve kadınlar açısından son derece umut ve ilham kaynağı bir figür olan soul müziğinin dünyadaki en önemli temsilcilerinden Aretha Franklin 16 Ağustos 2018’de hayatın kaybetti. Sivil Haklar mücadelesinin öncü sesi ve dünya müzik tarihinin en değerli isimlerinden biri olan Aretha Franklin’i Beril Sarıaltun yazdı. “Huzur Bulamıyorsanız Huzuru Bozmanız Gerekıyor’ Sesiyle Akıllara Kazınmış Bir Kadın: Aretha Franklin” başlıklı yazıda hem Afro-Amerikan hem de bir kadın olarak müzik sektöründe var olmak için birçok zorlukla aynı zamanda mücadele etmiş olan Aretha Franklin’in müziğiyle ve siyasi duruşuyla, hak ettiği saygıyı görmek için mücadele eden toplumsal kesimlere ilham veren yaşamı anlatılıyor.

Bu sayının kapağında 25 Kasım’da İstanbul, İstiklal Caddesi’nde Ezgi Görgü tarafından çekilen bir fotoğraf yer alıyor.

Hepinize keyifli okumalar dileriz.

---

¹ Robert Fulford, *Anlatımın Gücü Kitle kültürü Çağında Hikayecilik*, (Çev. Ezgi Kardelen), İstanbul: Kolektif Kitap, 2015, s.40.

² Angela Carter, *The Sadeian Women*.

³ <http://avrupaforum.org/farkli-toplumsal-hareketler-bir-kavsakta-bulusur-mu-mehmet-ali-ayan/>